

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОЦЕСУ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ

М.М. Огієнко, Л.Л. Лисенко

Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

Постановка проблеми. Пошук шляхів підвищення ефективності спортивного тренування, точне і економічне управління підготовкою спортсмена для досягнення високого результату і збереження здоров'я.

Актуальність проблеми. Необхідність вивчення даного питання визначається зростаючими вимогами до рівня підготовленості спортсменів у зв'язку з інтенсивною конкуренцією на міжнародній спортивній арені, часто невідповідністю технології тренувального процесу в практиці світовим стандартам, недостатньою інформованістю тренерів у питаннях сучасної науки.

Проблема обумовлена необхідністю осмислення тих змін у роботі тренера, котрі назріли під впливом соціально-економічних процесів у нашому суспільстві. Тому дуже важливо розглядати процес підготовки спортсменів з позиції логістики, адже логістика може бути зв'язуючим фактором всіх компонентів системи підготовки спортсменів, координуючим центром.

В останнє десятиліття сформувалася нова наука — логістика, що включила в себе основні положення кібернетики, економіки і застосування в сфері матеріального виробництва, бізнесу.

Можна передбачити, що кількісний логістичний розрахунок підготовки спортсмена дозволить не тільки зробити керованим процес спортивної підготовки, але і підвищить її економічність, знизить ціну адаптації спортсмена до педагогічних впливів, зробить процес тренування більш прагматичним, зберігаючи непорушним принцип оздоровчої спрямованості.

При такому підході, в спортивному тренуванні повинна виникнути ситуація відбору не тільки спортсменів, як товару, але і тренерів як постачальників.

Недоліком для тренування спортсменів, є некомпетентний тренер та відсутність системної співпраці всіх учасників спортивного тренування.

Представляється актуальним сам підхід до розгляду спортивного тренування, як високо економічної керованої системи, що не дозволяє зайвих витрат організаційного і методичного характеру.

Метою роботи є: з'ясування суті логістичного підходу до процесу спортивного тренування.

Результати дослідження: логістика (від грецького слова «logistike», що означає мистецтво обчислювати, міркувати) — це наука про планування, організацію, керування, контроль і регулювання руху матеріальних і інформаційних потоків у просторі і в часі від їхнього первинного джерела до кінцевого споживача (у спортивній діяльності від відбору до підготовки чемпіона) [2].

У підприємницькій діяльності, економічній і науковій літературі закордонні фахівці виділяють два принципових напрямки у визначенні логістики. Одне з них пов'язано з функціональним підходом до товароруку (процесу спортивної підготовки), тобто керуванням усіма фізичними операціями, які необхідно виконувати при доставці товарів від постачальника до споживача. Інший напрямок характеризується більш широким підходом: крім керування товароруховими операціями, воно включає аналіз ринку постачальників і споживачів, координацію попиту та пропозиції на ринку товарів і послуг, а також здійснює гармонізацію інтересів учасників процесу товароруку (вивчення супротивника, аналіз спортивної діяльності спортсменів інших шкіл) [1].

Глобальна мета логістики — скорочення циклу, зменшення запасів (економічність спортивного тренування). На стадії виробництва — за рахунок синхронізації процесів; за рахунок визначення потреби в матеріальних ресурсах; за рахунок саморегулювання [3].

Основна задача логістики — використання матеріалів, енергії, інформації, персоналу і засобів виробництва для надання споживачу продукції в заданий час заданої якості в задане місце і за визначену ціну (точність керування процесом адаптації організму спортсмена) [1].

Фундаментом традиційної системи спортивного тренування є наука про управління — кібернетика, теорія функціональних систем, теорія діяльності, теорія адаптації [4, 5, 6]. Але на наш погляд слід звернути увагу на економізацію системи спортивного тренування в її практичній реалізації, наприклад, скорочення циклів підготовки з мінімальними

витратами при досягненні потрібного результату та інше. Недоліком чи резервом підвищення якості спортивного тренування на етапі початкової підготовки є надання великого значення застосуванню різноманітних засобів з метою створення певної функціональної бази та слабкий науково-педагогічний контроль за змінами в функціональному стані спортсмена.

Популярність спорту в сучасному світі постійно зростає, що проявляється у підвищенні уваги до його розвитку в більшості країн світу. Наслідок цього — збільшення кількості змагань з різних видів спорту, розширення програм Олімпійських ігор, чемпіонатів світу, збільшення країн-учасниць цих змагань, організаційне і методичне удосконалення системи підготовки спортсменів, впровадження в спорт сучасних досягнень науки і техніки. Все це призводить до різкого підвищення конкуренції, постійному поновленню світових досягнень [6]. Популярність спорту і необхідність розробки нових підходів та технологій до індустрії спорту тісно пов'язані з прибутками, бізнесом від спорту.

Для росту спортивних досягнень дуже важливі організаційні і матеріально-технічні основи сучасної спортивної підготовки, але прогрес спорту перш за все визначається удосконаленням системи спортивного тренування за рахунок:

- різкого приросту об'єму тренувальної і змагальної діяльності;
- суворого дотримання системи тренування зі специфічними вимогами виду спорту;
- максимальної орієнтації на індивідуальні задатки і здібності кожного спортсмена, розробки всієї системи багаторічної підготовки;
- збільшення змагальної практики, як ефективного засобу мобілізації функціональних ресурсів організму спортсмена, стимуляції адаптаційних процесів;
- суворого збалансування системи тренувань і змагальних навантажень, відпочинку, харчування, засобів відновлення;
- розширення нетрадиційних засобів підготовки: використання приборів, тренажерів;
- орієнтації всієї системи спортивного тренування на досягнення оптимальної структури змагальної діяльності (це передбачає не лише удосконалення всіх її компонентів, значущих на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей, але і побудову відповідного функціонального фундаменту на ранніх етапах багаторічної підготовки);
- динамічності системи підготовки і її корекції [6].

Крім цих напрямків в оптимізації спортивного тренування можна виділити ще один — оптиміза-

цію системи організації спортивної підготовки за рахунок утворення та функціонування високоєкономічної керованої системи без зайвих витрат.

На наш погляд логістичними аспектами спортивного тренування є:

- найбільш раціональна організація планування (контроль в основі планування) технологій спортивного тренування і матеріального потоку (засоби, методи, умови, впливи), котрі забезпечують функціонування системи спортивної підготовки);
- формування господарських зв'язків (зовнішніх, внутрішніх) (зв'язок тренер-адміністратор);
- вивчення ринку і прогнозування попиту (змагання, умови конкуренції);
- визначення потреб у матеріальних ресурсах (матеріальне забезпечення);
- вибір постачальників (тренерів);
- встановлення послідовності пересування продукції через місця складування (перспективне планування, траєкторія поведінки спортсмена);
- формування і регулювання запасів (створення необхідної функціональної бази);
- виконання операцій безпосередньо попередніх і остаточних перевезень продукції (передзмагальний етап, психологічна підготовка, налаштування на певний результат).

На наш погляд логістику спортивного тренування можна представити в наступному вигляді (рис.1).

Зумовлюючими факторами впровадження логістики є: конкуренція, відсутність дефіциту рядових спортсменів і разом з тим великий дефіцит видатних спортсменів (який ніколи не зникне), якісний відбір дітей, якісний рівень підготовки тренерів та інших спеціалістів, якість технологій процесу тренування.

Логістична система спортивного тренування повинна спиратись на такі принципи логістики: розрахунок оптимальних версій, саморегулювання (збалансованість), гнучкість (можливість внесення змін), мінімізацію обсягів запасів (витрат у часі, у застосуванні марних засобів), моделювання, комп'ютеризація, надійність у забезпеченні, економічність.

Кожний компонент цієї системи має свою логістику, підвладну загальній меті спортивного тренування — скорочення циклу підготовки, з мінімальними витратами досягти потрібного результату. Основна задача логістики — раціоналізувати технологію тренувального процесу, організаційну систему, розрахунок усіх факторів котрі визначають досягнення спортивного результату і представляють споживачу (адміністратору) продукт потрібної якості в заданий час і за меншу ціну (рис. 2).

Рис. 1. Блок схема логістики спортивного тренування

У зовнішньому колі знаходяться найбільш суттєві складові успіху спортсменів, для досягнення результату та враховані основні показники логістики (внутрішнє коло). На наш погляд впровадження такої схеми в побудову структури спортивного тренування буде логічним доповненням традиційної схеми спортивного тренування. Адже логістика витрат кожного з складових успіху дасть можливість підрахувати витрати та прибуток системи спортивної підготовки.

Вкладати кошти слід доцільно і без ощаджень, незважаючи на поточні результати спортивного тренування (наприклад, відбір чи початковий етап), бо в майбутньому, навіть витрати в три рази більші не зможуть дати потрібного ефекту.

Таким чином, основна суть теоретичної концепції застосування логістичного підходу в спортивному тренуванні полягає в чіткому розрахунку витрат, засобів, методів вирішення певних задач

спортивної підготовки. З метою її реалізації доцільно створити функціональну систему забезпечення підготовки кінцевого результату, до якої слід віднести ряд вибраних (в результаті ретельного аналізу та розрахунку) із великої множини показників найбільш суттєвих складових успіху (організація спортивного тренування, відбір, планування, контроль, технологія тренування, коректування, змагання), з яких впливає ще ціла низка компонентів. Організація їх функціонування на основі принципу взаємоспівдії — головна задача в досягненні високого ефекту застосування системи.

Висновки:

1. Логістика — молода наука, синтез кібернетики, економіки — є основою в підготовці бізнес-програм, організації роботи певних економічних структур. Її принципи та вимоги можуть бути з користю для справи застосовані в теорії спорту. Логістика визначає певні вимоги до побудови високо-

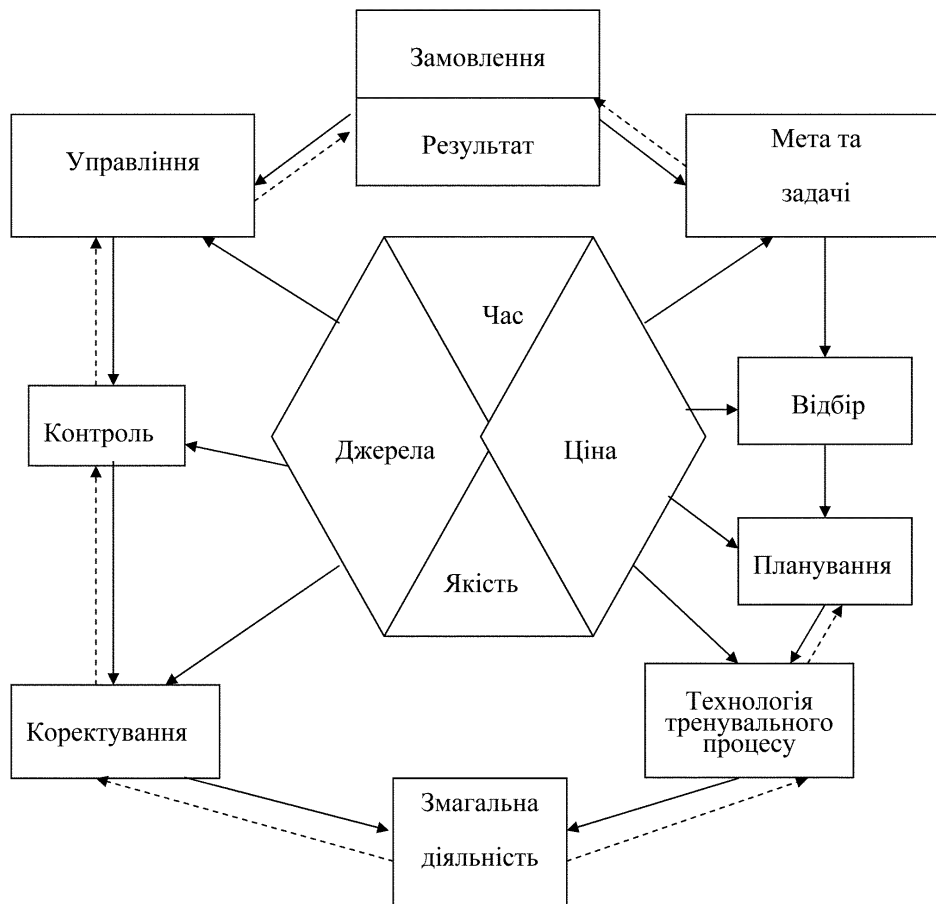

Рис. 2. Варіант побудови логістичної структури спортивного тренування

рентабельного виробництва — його економічність (в спортивному тренуванні — високу економічність керованої системи без зайвих витрат).

2. Теоретична концепція застосування логістичного підходу в системі спортивної підготовки полягає в чіткому розрахунку витрат, вибору засобів та методів для вирішення певних задач спортивного тренування. Спортсмен може розглядатись, як товар, тому актуальна проблема зниження собівартості та ціни адаптації в спортивному тренуванні і підвищення точності управління в спортивному тренуванні.

3. З метою оптимізації процесу спортивної підготовки доцільно впровадити в практику розробки організаційно-методичних та тренувальних заходів, котрі повинні базуватись на положеннях логістики, як науки про досконале планування та управління досягненням певного результату.

4. Для досягнення високо-економічного процесу спортивного тренування та запланованих ефектів слід розробляти логістичні програми педагогіч-

ного впливу та відповідної системи контролю. Для цього потрібен комплексний науковий підхід, знання суті та особливостей спортивного тренування, компетентні спеціалісти (тренери та інші учасники тренувального процесу) та їх узгоджена робота.

Література

1. Аникин Б.А. Логистика. — М.: ИНФРА-М, 1998.
2. Гражданский А.М. Основы логистики. — М.: ИВЦ «Маркетинг», 1995.
3. Неруш Ю.М. Коммерческая логистика. — М.: Банки и биржи; ЮНИТИ, 1997.
4. Озолин Н.Г. Современная система спортивной тренировки. — М.: ФиС, 1970. — 479 с.
5. Петровский В.В. Кибернетика и спорт. — К.: Здоровье, 1973. — 110 с.
6. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. — М.: Физкультура и спорт, 1997. — 350 с.